

<https://doi.org/10.26565/2075-1834-2023-36-17>

УДК 34.342.5

Д. О. БЕЗДЕНЄЖНА

викладач кафедри державно-правових дисциплін

E-mail: daryna.bezdieniezhna@karazin.ua ORCID <https://orcid.org/0000-0003-4420-0330>

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Харків, 61022, майдан Свободи, 4

ПРИНЦИПИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ЗАЙНЯТОСТІ

АНОТАЦІЯ. *Вступ.* У статті наведено класифікацію принципів діяльності Державної служби зайнятості, як спеціального органу виконавчої влади. Виокремлено категорію загальних, спеціальних та особливих принципів, які є основоположними ідеями функціонування Державної служби зайнятості.

Короткий зміст основних результатів дослідження. Автор відзначає, що розглядання принципів діяльності Державної служби зайнятості є ключовим та надзвичайно важливим аспектом при її організації та функціонуванні. Наголошено, що забезпечення відповідності дій служби зайнятості встановленим принципам гарантує правову дотриманість у всіх справах, пов'язаних із зайнятістю громадян, та сприяє створенню справедливої та ефективної системи підтримки зайнятості. Зазначено, що принципи, за якими працюють органи виконавчої влади, формують юридичну категорію, яка встановлює нормативно-правову основу для контролю діяльності органів виконавчої влади в Україні. Ці принципи визначають стандарти та правила, які регулюють функціонування цих органів, встановлюючи рамки та умови, за якими вони повинні діяти відповідно до закону.

Відзначено, що принципи, за якими працює Державна служба зайнятості, розділяються на три групи: загальні, спеціальні та особливі. Загальні принципи становлять основні засади функціонування більшості публічних органів. Спеціальні принципи відображають окремі аспекти діяльності конкретних органів публічної влади. Особливі принципи діяльності Державної служби зайнятості враховують її унікальну місію та ексклюзивні завдання у сфері забезпечення зайнятості громадян. Ці принципи визначають специфічність підходів та методів, що застосовуються для досягнення цілей у галузі зайнятості. Вони враховують індивідуальні потреби різних соціальних груп та сприяють розробці та впровадженню програм, спрямованих на підтримку та розвиток ринку праці, забезпечуючи громадянам можливості для працевлаштування та професійного зростання

Висновки. Зроблено висновок, що для оптимальної та високоякісної роботи Державної служби зайнятості необхідна чітка система принципів, закріплених у законодавстві, які визначатимуть її структуру та способи діяльності. Серед принципів організації та діяльності Державної служби зайнятості виокремлено принцип менторства, принцип інновацій та адаптації та принцип соціальної політики, як особливі принципи діяльності Державної служби зайнятості.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: *органи виконавчої влади, принципи діяльності органів виконавчої влади, класифікація принципів діяльності Державної служби зайнятості.*

Як цитувати: Безденєжна Д.О., Принципи організації та діяльності державної служби зайнятості. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, серія «Право».* 2023. Вип. 36. С. 147-156. <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2023-36-17>

In cites: Bezdyenyezha D.O. (2023). Principles of the organization and activities of the state employment service. *The Journal of V.N. Karazin Kharkiv National University, Series «Law»*, (36), P.147-156. <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2023-36-17> (in Ukrainian)

Постановка проблеми. Принципи організації та діяльності органів державної влади являються одним із найважливіших елементів забезпечення функціонування та ефективності діяльності будь якого державного органу.

Принципи відіграють суттєву роль у діяльності державного апарату, оскільки вони

вказують на основні риси, сутність, зміст та призначення цієї категорії. Державна служба зайнятості є державним органом виконавчої влади, який за своєю суттю відповідає за реалізацію політики зайнятості та надання послуг у сфері працевлаштування, соціального захисту безробітних та підтримки захисту громадян.

Важливість існування принципів організації та діяльності будь – якого державного органу, у тому числі і Державної Служби Зайнятості, обумовлена тим, що вони є елементом їх адміністративно – правового статусу. Тим більше, дослідження принципів організації та діяльності державної служби зайнятості є надзвичайно важливим у розрізі сьогодення. Принципи надають чіткість та прозорість в роботі державного органу. Вони визначають основні цілі та завдання організації, її місію і цінності. Це допомагає зрозуміти, як орган працює, які послуги надає та як приймає рішення. Прозорість є основою довіри громадян до державних органів. Принципи є важливим фактором забезпечення ефективної та результативної роботи Державної Служби Зайнятості шляхом спрямування її діяльності та домагають використовувати ресурси в найбільш ефективний спосіб. В умовах пошуку ідеальної моделі функціонування Державної Служби Зайнятості проблема визначення принципів є надзвичайно актуальною.

Стан наукового дослідження. Принципи права, а також принципи організації та діяльності державної влади у цілому зокрема досліджували вітчизняні та зарубіжні вчені: Л.Р. Біла, Ю.А. Ведерников, В.В. Забарський, С.В. Ківалов, С.А. Косінов, Н.М. Крестовська, Л.Г. Матвеева, В. Б. Авер'янов, О. М. Бандурка, Ю.П. Битяк, О. В. Петришин та інші. Водночас принципи організації та діяльності Державної служби зайнятості є малодослідженими вітчизняними вченими, що робить цю тему актуальною для подальшого дослідження і розгляду.

Мета та завдання. Мета статті полягає у наведенні класифікації принципів організації та діяльності Державної служби зайнятості, а також виділенні її особистих принципів та їх обґрунтуванні.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення **таких завдань:**

- проаналізувати сутність категорії «принцип»;
- класифікувати принципи діяльності Державної служби зайнятості, як органу виконавчої влади;
- виокремити особливі принципи діяльності Державної служби зайнятості.

Виклад основного матеріалу. Принципи права є одним з основних та найважливіших понять загальної теорії права та галузевих правових наук, що характеризуються як фундаментальні принципи, закріплені в юридичних нормах. Дослідження правової природи поняття «принципу» є ключовим для визначення змісту категорії «принципів організації та діяльності

органів виконавчої влади». Словник іншомовних слів вказує, що під категорією «принцип» (з лат. *principium*- начало, основа) розуміють : 1) Основне вихідне положення якої – небудь наукової системи; 2) переконання, норма, правило, яким керується будь яка організація; 3) основа для організації та функціонування будь – якого механізму [8].

У загальній теорії держави та права під принципами розуміють фундаментальні ідеї, базові концепції та нормативні засади, які визначають організацію, функціонування та взаємодію держави та права. Ці принципи виступають як основа для розробки законодавства, прийняття рішень та регулювання суспільних відносин.

У теорії адміністративного права велике значення приділяється питанню закріплення принципів організації та діяльності державних органів. В. Шатіло стверджує, що загальновідомим є положення про те, що в конституціях та законах, які юридично визначають основи конституційного ладу та його взаємодію із суспільством, чітко викристалізовується тенденція до формального визначення як принципів, так і методів впливу держави на суспільство [11; с. 66]. Враховуючи це, слід докладно розглянути сутність поняття «принцип» та його значення. У сучасному контексті принципи організації й діяльності органів державної влади – це законодавчі, відправні засади, ідеї, положення, які виступають основою формування, організації та функціонування органів публічної влади [11; с. 66]. При визначенні сутності категорії "принцип", деякі дослідники виокремлюють кілька груп юридичних значень:

- принцип як фундаментальна правда, закон, доктрина або припущення;
- принцип як загальне правило або стандарт;
- принцип як сукупність моральних та етичних стандартів;
- принцип як задана заздалегідь політика або спосіб дії;
- принцип як основа або необхідний якісний складник, що визначає внутрішню природу або окремі характеристики поведінки [2; с. 74].

Принципи мають правову природу, оскільки вони є системо утворюючими елементами права та виступають як регулятори суспільної поведінки. В авторефераті Т. І. Фулей виділяє такі ознаки принципів як «засадничість, концентрованість, стабільність, внутрішня єдність, примат щодо норм права, зворотна дія в часі» [10; с. 9].

Принципи діяльності органів виконавчої влади, зберігаючи загальні ознаки поняття "принципів права", утворюють самостійну категорію права. Вони виступають теоретико-методологічною основою для функціональної системи виконавчої влади в державі. Ці принципи встановлюють нормативно-правову основу для регулювання діяльності органів виконавчої влади в Україні. Державна служба зайнятості є однією із складових частин виконавчої влади в Україні, а отже діяльність та функціонування Державної служби зайнятості повинно будуватися на чітко визначених принципах діяльності органів виконавчої влади.

У науковій практиці використовуються різні підходи, які дозволяють визначити та класифікувати принципи діяльності органів виконавчої влади. У наукових колах прийнято виділяти загальні та інституціональні або спеціальні принципи, конституціональні та законодавчі, матеріальні та процесуальні, організаційні та функціональні [3; с. 46]. Загальні принципи відносяться до основних засад організації та функціонування всіх або більшості органів публічної влади. Ці принципи є універсальними історично сформованими принципами, що є загальноприйнятими в багатьох системах управління та їх законодавстві. Іншими словами, загальні принципи відображають основні принципи організації та функціонування державних органів. Вони можуть включати принципи, такі як принцип демократії, прозорості, законності, ефективності, відповідальності, раціональності та інші. Однак, варто зауважити, що кожен вид органів державної влади може виявляти ці загальні принципи по-різному, оскільки органи різних гілок влади мають власні специфічні функції та компетенції. Наприклад, принцип демократії може проявлятися шляхом виборності представників у законодавчих органах, тоді як принцип законності може вимагати виконання конституційних норм та інших правових актів.

Отже, загальні принципи становлять основу для організації та функціонування державних органів, але їх конкретне втілення може залежати від типу та функцій кожного окремого органу державної влади.

Спеціальні принципи відносяться до принципів, які є характерними для конкретних органів публічної влади. Ці принципи враховують специфіку та функції кожного окремого органу і можуть відрізнятися в залежності від їхніх компетенцій і завдань. Такі спеціальні принципи можуть включати принципи, які регулюють специфічні аспекти діяльності цих

органів. Наприклад, для судових органів спеціальними принципами можуть бути незалежність, безсторонність та об'єктивність при вирішенні правових справ. Для поліції можуть бути характерними принципи професійності, захисту громадського порядку та правопорядку. Для фіскальних органів можуть мати значення принципи ефективного використання публічних коштів та боротьби з корупцією.

Таким чином, спеціальні принципи відображають особливі аспекти діяльності конкретних органів публічної влади і доповнюють загальні принципи, забезпечуючи адаптацію до їхньої конкретної ролі та функцій у системі управління.

У своїх дослідженнях Ю.А. Ведерніков стверджує, що принципи організації та діяльності органів виконавчої влади є вищими ідеями, на основі яких функціонують державні органи. Він розрізняє дві великі групи принципів - загальні та спеціальні. Загальні принципи є фундаментальними для всіх державних органів і державного апарату в цілому. Спеціальні принципи характерні лише для конкретних державних органів в залежності від їхньої природи та виду діяльності [1; с. 114].

Погоджуючись з думкою вчених, що принципи права виступають як основні принципи, ідеї, засади і регулятори, які формально визначені і мають загальне визнання в юридичній практиці та правових відносинах, наголошуємо на тому, що ефективність правового регулювання значною мірою залежить від того, наскільки принципи відображені у правових нормах та застосовуються в практичній діяльності.

Розкривши зміст поняття «принципи права» вважаємо за необхідне розглянути питання щодо принципів, які застосовуються у організації та діяльності Державної Служби зайнятості. Найбільш вживаною класифікацією принципів права серед вчених є поділ принципів на загальні та спеціальні, яка і бути слугувати нашою основою у виділенні специфічних принципів організації та діяльності Державної Служби Зайнятості.

В теорії права, є два підходи до того, як принципи права виражаються: пряме відображення у нормах права (текстуальне закріплення) і виведення принципів із змісту нормативних правових актів (змістове закріплення). При розгляді способу закріплення принципів діяльності органів виконавчої влади у законодавстві, ми будемо виходити саме з їх змістового закріплення [6; с. 32]. Це означає, що змістове закріплення принципів діяльності органів виконавчої влади виходить з аналізу норматив-

них правових актів, які визначають їх повноваження, компетенцію та процедури роботи. Законодавство може включати конкретні принципи, які мають бути дотримані органами виконавчої влади під час виконання своїх функцій. Наприклад, закон може вимагати, щоб органи виконавчої влади діяли відповідно до принципу прозорості, ефективності або забезпечували захист прав громадян.

Змістове закріплення принципів означає, що їх розуміння та визначення впливає з основних принципів та цілей законодавства. Воно дозволяє тлумачити принципи і застосовувати їх у конкретних ситуаціях з урахуванням контексту та потреб правової системи.

Отже, виходячи зі змістовного закріплення принципів, ми розуміємо, що спосіб, яким ці принципи виражаються у законодавстві, залежить від їх змісту та контексту, а також від цілей та принципів, що визначені в загальних нормативних актах.

Наразі в національному законодавстві відсутнє чітке правове закріплення принципів діяльності Державної Служби Зайнятості, що може мати негативний вплив на її діяльність. Відсутність чіткого нормативного визначення принципів може призводити до розбіжностей у розумінні та тлумаченні цих принципів. Працівники Державної служби зайнятості можуть мати невірні уявлення про те, які принципи слід враховувати у своїй діяльності, що може призвести до непорозумінь та неоднакового застосування принципів. Нормативне закріплення принципів допомагає створити системну основу для діяльності органу. Відсутність такої системності може призвести до незручностей у плануванні, організації та здійсненні діяльності Державної служби зайнятості.

Державна служба зайнятості є централізованою системою державних установ, діяльність якої спрямовується та координується Міністерством соціальної політики України [5], отже вона є органом державної влади, а відповідно її організація та діяльність має базуватися як на загальних принципах, які є визначальними для усіх органів державної влади та встановлюють базові стандарти і норми так і спеціальних принципах, які враховують організаційні аспекти діяльності органів виконавчої влади.

Спеціальні принципи враховують такі аспекти як: структура, компетенція, процедура роботи, взаємодія, ефективність. В Державній службі зайнятості структурні елементи, такі як центри зайнятості, філії та інститути, виконують важливу роль у її організації та діяльності. З метою забезпечення ефективного функціо-

нування цих структурних елементів, можна виділити особливі принципи, що витікають зі спеціальних та складаються з сукупності принципів підінститутів функціонування органів виконавчої влади. Ці особливі принципи допомагають забезпечити ефективну та результативну діяльність Державної служби зайнятості у відповідності до її мети та завдань.

Виділяючи певний набір принципів діяльності Державної служби зайнятості, важливо наголосити, що цей перелік не є вичерпним. Принципи, які керують діяльністю Державною службою зайнятості в Україні, не є незмінними і непохитними. Вони знаходяться у постійному розвитку та вдосконалюються відповідно до змін потреб сучасного суспільства.

Класифікуючи загальні принципи організації та діяльності Державної служби зайнятості слід наголосити, що переважна більшість цих принципів знаходять своє відображення в Основному законі держави, які визначають основи конституційного ладу держави. Оскільки всі конституційно-правові принципи становлять основу загальних принципів у всіх сферах права та їхніх інститутах, вони мають важливе значення для регулювання діяльності органів виконавчої влади. Серед загальних принципів діяльності Державної служби можна виділити: принцип верховенства права, принцип пріоритету прав і свобод людини і громадянина та принцип законності[4].

Верховенство права є фундаментальним принципом сучасного правопорядку, який був закріплений ст. 8 Конституції України. Цей принцип передбачає, що Конституція та закони є найвищими нормативно-правовими актами в країні, і всі органи влади, включаючи органи виконавчої влади, повинні діяти відповідно до їх положень. Принцип верховенства права має кілька важливих аспектів. По-перше, він передбачає, що жодні дії державних органів не можуть суперечити положенням Конституції та законів. Права та свободи громадян також мають бути захищені в рамках закону. По-друге, принцип верховенства права визначає пріоритет правових норм над волею окремих осіб або владою. Це означає, що ніхто, навіть представники виконавчої влади, не можуть діяти в прохідному порядку або з порушенням закону. Влада обмежується правовими рамками, і будь-які рішення чи дії повинні бути обґрунтовані належними законами. Таким чином, цей принцип гарантує що Державна служба зайнятості виконує свої повноваження в межах закону, дотримує прав громадян і сприяє правовій стабільності в сфері зайнятості.

Принцип пріоритету прав і свобод людини і громадянина знайшов своє відображення в Конституції України, де стаття 3 закріплює, що в країні найвищою соціальною цінністю є людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека. Права і свободи людини, а також їх гарантії, визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава несе відповідальність перед людиною за свою діяльність, а утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави [3]. В діяльності Державної служби зайнятості цей принцип вбачається у прийнятті рішень та здійсненні заходів службою, що ґрунтуються на захисті та забезпеченні прав і свобод людини в сфері зайнятості. Цей принцип передбачає, що дії служби мають сприяти реалізації права на працю та інших важливих соціально-економічних прав громадян. Служба зайнятості повинна забезпечувати рівність можливостей для всіх громадян у пошуку та отриманні роботи, а також забезпечувати їх соціальні гарантії у відповідності до закону.

Принцип пріоритету прав і свобод також означає, що дії служби не повинні порушувати особисту гідність, права на приватність та інші основні права громадян. Державна служба зайнятості повинна діяти з урахуванням принципів недискримінації, рівності та справедливості, захищати громадян від будь-яких форм дискримінації та надавати їм рівні можливості та умови для реалізації їхніх прав і свобод.

Принцип законності є важливим у діяльності Державної служби зайнятості. Цей принцип передбачає, що всі дії, рішення та процедури, здійснювані службою, повинні базуватись на законних нормах і відповідати вимогам чинного законодавства. Служба повинна виконувати свої функції і здійснювати свою діяльність відповідно до законів, постанов, наказів та інших нормативно-правових актів, які регулюють її роботу. Всі процедури, рішення та вчинки повинні бути засновані на законних підставах.

В нашій класифікації принципів організації та діяльності Державної служби зайнятості наступною ланкою є спеціальні принципи. Ці принципи визначають початкові положення, які відтворюють об'єктивні закономірності у діяльності органів виконавчої влади. Вони визначають відповідний правовий режим цієї діяльності та конкретизують загальні принципи діяльності органів виконавчої влади [6; с. 37]. Виділення спеціальних принципів діяльності Державної служби зайнятості в окрему ланку пояснюється наявністю розгалуженої системи форм діяльності органів виконавчої влади. Оскільки вони виконують багато різних функцій

держави, вони мають широкий спектр повноважень, які відображаються у різноманітних принципах. Спеціальні принципи враховують специфіку функцій, завдань і компетенцій, які покладаються на Державну службу зайнятості. У відповідності до Положення про Державну Службу Зайнятості основними завданнями служби є: 1) забезпечення пошуку роботи; 2) професійна підготовка та перепідготовка; 3) стимулювання зайнятості; 4) регулювання ринку праці; 5) соціальний захист безробітних [5]. З огляду на зазначені завдання Державної Служби зайнятості до спеціальних принципів діяльності Державної Служби Зайнятості можуть належати наступні.

Незважаючи на те що *принцип підконтрольності та відповідальності* є закріпленим в статті 113 Конституції України, яка стверджує, що Кабінет Міністрів України несе відповідальність перед Президентом України і Верховною Радою України [4], така підконтрольність і підзвітність становлять характеристику органів виконавчої влади. Принцип підконтрольності та відповідальності в органах виконавчої влади передбачає, що ці органи підлягають контролю та нагляду з боку вищих державних органів або парламенту. Вони несуть відповідальність за свою діяльність перед цими органами. Цей принцип має на меті забезпечення прозорості, ефективності та відповідності дій органів виконавчої влади закону і вимогам громадськості. Він сприяє підвищенню відповідальності та забезпеченню контролю над діями та рішеннями органів виконавчої влади. Цей принцип передбачає, що Служба повинна бути підконтрольною і підзвітною не тільки перед Міністерством економіки, але й перед громадськістю, а також нести відповідальність за свою діяльність. Підконтрольність означає, що Державна служба зайнятості підлягає контролю і нагляду з боку Міністерства економіки, громадськості, громадських організацій, та інших зацікавлених сторін. Відповідальність означає, що Державна служба зайнятості несе відповідальність за свої дії та рішення. Це включає відповідальність перед громадськістю, законом, державними інституціями та іншими зацікавленими сторонами. Служба повинна забезпечувати ефективність своєї роботи, дотримуватись принципів прозорості, відкритості та етичних норм. В разі виявлення порушень або недоліків, Служба повинна нести відповідальність та приймати заходи для виправлення ситуації.

Принцип транспарентності пройшов довгу історію свого становлення, та в теорії адміністративного права існує декілька погля-

дів на сутність цього принципу. Низка вчених, таких як Н. А. Грищенко, Р. А. Стаднік та О. В. Щербанюк розглядають цей принцип в діяльності органів виконавчої влади, як складову частину доступу до публічної інформації. Інші науковці прирівнюють принцип відкритості, прозорості та гласності до транспарентності (Д. П. Співак, Б.М. Шевчук, Ю. М. Тодика). Третя група вчених – адміністративістів розглядають принцип транспарентності як комплексну концепцію, що включає в собі такі аспекти, як прозорість, відкритість, гласність, публічність та доступ до інформації [7; с. 129].

Принцип транспарентності в діяльності Державної служби зайнятості обумовлюється необхідністю забезпечення прозорості, відкритості та обліковості її дій і рішень перед громадськістю. Цей принцип передбачає, що служба повинна діяти відкрито, інформувати про свою роботу та забезпечувати доступ до відповідної інформації. Державна служба зайнятості повинна надавати публічний доступ до інформації про свою діяльність, таку як структура, функції, процедури, нормативні акти, звіти тощо. Це дозволяє громадськості отримувати достовірну та повну інформацію про роботу служби. Принцип транспарентності передбачає, що процедури, правила та процеси, якими керується Державна служба зайнятості, повинні бути зрозумілими та доступними для громадян. Це сприяє забезпеченню рівних можливостей та справедливого доступу до послуг та підтримки у сфері зайнятості. Принцип транспарентності сприяє громадському контролю за діями та рішеннями Державної служби зайнятості. Громадські організації та громадяни мають право висловлювати свої позиції, висувати пропозиції та вимагати відповідних пояснень щодо діяльності служби. Принцип транспарентності передбачає обліковість дій та рішень Державної служби зайнятості. Служба повинна пояснювати свої дії та розкривати критерії прийняття рішень.

Принцип індивідуального підходу в діяльності органів виконавчої влади означає, що ці органи враховують індивідуальні потреби, права і інтереси громадян при прийнятті рішень та здійсненні виконавчих функцій. Цей принцип покликаний забезпечити рівноправне та справедливе ставлення до кожної особи, уникнення дискримінації і нерівності, а також забезпечити ефективне задоволення потреб суспільства в цілому. Принцип індивідуального підходу може знаходити своє відображення в різних сферах діяльності органів виконавчої влади, таких як надання соціальних послуг, здійснення міграційної політики, реалізація

працевлаштування та зайнятості, надання медичних послуг і т.д. Використання принципу індивідуального підходу у діяльності Державної служби зайнятості допомагає забезпечити більш ефективну і відповідальну роботу служби, враховуючи індивідуальні потреби та особливості кожного безробітного громадянина. Цей принцип передбачає індивідуалізацію та персоналізацію послуг, які надаються безробітним, з метою забезпечення їх кращого працевлаштування. Аспекти зазначеного принципу включають оцінку потреб та навичок безробітного громадянина. Це дозволяє встановити його професійні здібності, навички, освіту, досвід роботи та інші фактори, що впливають на можливості працевлаштування. Консультації та планування кар'єри є ще одним проявом цього принципу. На основі індивідуальної оцінки потреб безробітних, служба забезпечує консультації та розробляє плани кар'єри, які враховують їхні особисті цілі, інтереси та можливості. Це допомагає безробітним визначити шляхи розвитку своєї кар'єри та отримати необхідні навички для працевлаштування. Індивідуальне планування послуг, як аспект принципу індивідуального підходу дає підстави Державній служби зайнятості розробити індивідуальний план надання послуг. Цей план включає конкретні кроки та заходи, які допоможуть безробітному знайти роботу або отримати необхідну підготовку. Принцип індивідуального підходу сприяє кращій адаптації безробітних до ринку праці, підвищує їхні шанси на успішне працевлаштування та сприяє ефективній роботі Державної служби зайнятості.

Принцип співробітництва та партнерства як принцип Державної служби зайнятості проявляється в активній співпраці та встановленні партнерських відносин з іншими організаціями, установами та суб'єктами, які мають вплив на сферу зайнятості та працевлаштування. Основні аспекти принципу співробітництва та партнерства проявляється, по – перше, в узгодженості дій. Державна служба зайнятості співпрацює з іншими державними органами, громадськими організаціями, приватним сектором та іншими зацікавленими сторонами з метою вирішення проблем зайнятості та покращення ринку праці. Спільні зусилля спрямовані на розвиток ефективних програм, проєктів та ініціатив. По – друге, в обміні інформацією, де Державна служба зайнятості співпрацює з іншими організаціями для обміну інформацією про ринок праці, прогнозування тенденцій та потреб у праці. Це допомагає виявити можливості для спільних дій і підтримати взаємодію між різними сторонами з метою забезпечення

працевлаштування. По – третє, розвитку партнерських програм, де Державна служба зайнятості співпрацює з підприємствами, навчальними закладами, професійними організаціями та іншими стейкхолдерами для розробки та реалізації партнерських програм. Це можуть бути програми професійного навчання, стажування, спільних проектів з працевлаштування та інші ініціативи, спрямовані на підтримку безробітних у пошуку роботи та працевлаштуванні.

Принцип співробітництва та партнерства допомагає створити сприятливі умови для ефективного функціонування Державної служби зайнятості та досягнення її мети - забезпечення працевлаштування та підтримки безробітних.

Принцип професійної компетентності Державної служби зайнятості передбачає, що працівники цієї служби повинні мати необхідні знання, навички та досвід, щоб виконувати свої обов'язки на високому рівні професійності. Працівники Державної служби зайнятості повинні мати глибокі знання про законодавство, політику зайнятості, соціальні програми та послуги, які надаються в сфері зайнятості. Вони повинні бути ознайомлені з ринком праці, його тенденціями та потребами роботодавців. Професійна компетентність включає розвинуті навички управління, консультування, ведення переговорів, аналізу та планування. Працівники служби повинні бути вмілими у використанні інструментів та методів, які допомагають безробітним знайти роботу та роботодавцям знайти підходящих працівників. Робота в сфері зайнятості вимагає практичного досвіду у взаємодії з безробітними, роботодавцями та іншими зацікавленими сторонами. Професійна компетентні працівники мають розуміння процесів працевлаштування, навички проведення співбесід та підготовки резюме, а також здатність визначати потреби та навички безробітних для їх успішного працевлаштування.

Постійне професійне удосконалення є необхідним аспектом зазначеного принципу, який передбачає, що працівники Державної служби зайнятості повинні постійно підвищувати свої знання та навички через участь у тренінгах, семінарах, конференціях та інших професійних заходах. Це допомагає їм залишатися оновленими з останніми тенденціями у сфері зайнятості та виконувати свої обов'язки з високою ефективністю.

Принцип професійної компетентності забезпечує високу якість та ефективність роботи Державної служби зайнятості, що дозволяє

їй ефективно впливати на ринок праці та сприяти зайнятості громадян.

Державна служба зайнятості є спеціальним органом виконавчої влади, який має специфічні завдання та функції, відповідно які гуртуються на особливих принципах діяльності служби. Такі принципи можна виділити з урахуванням її ексклюзивних завдань.

У діяльності Державної служби зайнятості може бути використаний *принцип менторства* та роль менторів, хоча сам термін "ментор" не є стандартним терміном у контексті органів виконавчої влади. Проте, працівники служби можуть виконувати функції менторів у аспекті надання консультації та підтримки безробітним громадянам у процесі пошуку роботи, викладання їх професійних навичок та участі в програмах зайнятості. У цьому контексті, вони можуть виступати в ролі менторів, які надають практичні поради, спільний досвід та допомогу у досягненні кар'єрних цілей. Професійні працівники служби можуть організовувати тренінги, семінари та інші навчальні заходи, де вони виступають як наставники та ментори для безробітних громадян. Це дозволяє безробітним отримати необхідні навички, поради та інструкції від досвідчених фахівців, які можуть виконувати роль менторів у процесі їх професійного розвитку. Після працевлаштування, працівники служби забезпечують супровід та підтримку безробітних громадян на новому робочому місці. Це може включати консультації, поради щодо розвитку кар'єри, розробку індивідуальних планів розвитку, а також відстеження задоволеності праці та вирішення можливих.

Стрімкий розвиток та змінна технологій та підходів у суспільному та економічному середовищі змушує Державну службу зайнятості пристосовуватися до нових тенденцій. Служба зайнятості відкрита до нових методів та інновацій у сфері зайнятості. Постійні нові ідеї та пілотні проекти для перевірки ефективності діяльності служби дозволяють організації випробовувати інноваційні підходи та адаптувати їх під потреби ринку. Встановлення партнерських відносин з інноваційними компаніями, дослідницькими організаціями та університетами для обміну знаннями, досвідом та ресурсами у сфері зайнятості сприяє впровадженню передових рішень та технологій. Всі ці аспекти діяльності Державної служби зайнятості дають змогу виділити *принцип інноваційності та адаптації*, який дозволяє Державній службі зайнятості ефективно реагувати на виклики та зміни на ринку праці, сприяє пок-

ращенню її роботи та досягненню поставлених цілей у сфері зайнятості та працевлаштування.

Дійсно, діяльність Державної служби зайнятості є різноманітною і включає в себе виконання різних завдань, які є унікальними для цього органу. Так відповідно до Положення про Державну службу зайнятості вона: 1) розробляє та реалізує різноманітні програми та заходи, які спрямовані на стимулювання зайнятості громадян; 2) активно співпрацює з роботодавцями з метою створення нових робочих місць, пропаганди зайнятості та розширення можливостей працевлаштування для безробітних та інших шукаючих роботу; 3) співпрацює з професійними об'єднаннями, громадськими організаціями, освітніми установами та іншими соціальними партнерами з метою спільного вирішення питань зайнятості та працевлаштування; 4) проводить постійний моніторинг ринку праці, аналізує його потреби та тенденції, щоб пристосовувати свої програми та заходи до потреб ринку та забезпечувати ефективно працевлаштування громадян [5]. Зазначений спектр завдань Державної служби зайнятості дає нам змогу виділити принцип *активної соціальної політики* у її діяльності. Цей принцип передбачає, що Державна служба зайнятості виступає не лише як установа з надання послуг, але й активно впливає на ринок праці та займається розробкою та реалізацією соціальних програм та заходів, спрямованих на підтримку зайнятості громадян.

Висновки. Для ефективного та якісного функціонування Державної служби зайнятості необхідно мати чітку і нормативно закріплену систему принципів, які визначають його організацію та діяльність. Принципи організації і діяльності державного апарату є основними принципами, які ставлять незаперечні вимоги до формування та функціонування державних

органів. Принципи діяльності Державної служби зайнятості не мають окремого законодавчого визначення, проте під час вивчення цього питання була запропонована класифікація принципів, які є основними для ефективної реалізації діяльності цього органу.

Таким чином запропоновано виділити загальні, спеціальні та особливі принципи організації та діяльності Державної Служби зайнятості.

Загальні принципи діяльності Державної служби зайнятості сприяють поліпшенню реалізації державної політики у сфері зайнятості населення, розвитку системи законодавства, правотворчої діяльності та регулюванню відносин. Вони включають такі аспекти, як верховенство права, дотримання законності та пріоритет прав і свобод людини і громадянина. Спеціальні принципи Державної служби зайнятості необхідні для забезпечення ефективності та якості її діяльності, як органу виконавчої влади, а також для досягнення конкретних цілей і завдань, які передбачені для цього органу. Основна мета Державної служби зайнятості полягає в забезпеченні належного рівня зайнятості населення, підтримці ринку праці та розвитку людського капіталу. До спеціальних принципів організації та діяльності Державної служби зайнятості пропонуємо віднести: принцип підконтрольності та підзвітності, принцип транспарентності, принцип індивідуального підходу, співробітництва та партнерства та професійної компетентності. Аналіз завдань Державної служби зайнятості показав, що вона наділена винятковими повноваженнями, що надало змогу виокремити особливі принципи діяльності Державної служби зайнятості, до яких віднесено: принцип менторства, принцип інновацій та адаптації та принцип активної соціальної політики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ведерніков Ю.А. Теорія держави і права. 3-є вид. перероб. і допов. Дніпро, 2016. 480 с
2. Гриценко І.С., Мельник Р.С., Пухтецька А.А. Адміністративне право України : підручник / під ред. І. С. Гриценка. Київ : Юрінком Інтер, 2015. 568 с
3. Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні / С.Г. Серьогіна та ін. 2-ге вид. переробл. та доповн. Харків: Право, 2011. 360 с.
4. Конституція України: від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України, 1996, № 30, ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#> (дата звернення: 15.06.2023)
5. Про затвердження Положення про Державну службу зайнятості: Наказ Міністерства економіки, торгівлі та сільського господарства від 16.12.2020 № 2663. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1305-20#Text> (дата звернення: 15.06.2023)
6. Пиласва В. М. Адміністративно-правові засади забезпечення транспарентності в діяльності органів виконавчої влади в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Харків, 2017. 245 с.
7. Пиласва В. М. Наукові підходи щодо визначення принципу транспарентності в діяльності органів виконавчої влади у вітчизняній науці адміністративного права. *Право і суспільство*. 2016. № 2. Ч. 2. С. 128–132.
8. Словник іншомовних слів. URL: <https://www.jnsm.com.ua/cgibin/u/book/sis.pl?Qry=%EF%F0%E8%ED%F6%E8%EF> (дата звернення: 15.06.2023).

9. Старчук О.В. Щодо поняття принципів права. *Часопис Київського університету права*. 2012. № 2. С. 40–43.
10. Фулей Т. І. Сучасні загальнолюдські принципи права та проблеми їх впровадження в Україні: автореф. дис. ...канд. юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2003. 24 с.
11. Шатіло В. Принципи діяльності державної влади і методи їх здійснення. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2014. № 1 (99). С. 66–70.

Стаття надійшла до редакції 07.10.2023

Стаття рекомендована до друку 18.11.2023

D.O. BEZDYENYEZHNA

teacher of the department of state and legal disciplines

E-mail: daryna.bezdieniezhna@karazin.ua ORCID <https://orcid.org/0000-0003-4420-0330>

V. N. Karazin Kharkiv National University

Kharkiv, 61022, Svobody square,4

PRINCIPLES OF THE ORGANIZATION AND ACTIVITIES OF THE STATE EMPLOYMENT SERVICE

ANNOTATION. *Introduction.* The article provides a classification of the principles of activity of the State Employment Service as a special body of executive power. The category of general, special and special principles, which are the basic ideas of the functioning of the State Employment Service, is singled out.

Summary of the main results of the study. The author notes that considering the principles of the State Employment Service is a key and extremely important aspect of its organization and functioning. It is emphasized that ensuring the compliance of the actions of the employment service with the established principles guarantees legal compliance in all cases related to the employment of citizens and contributes to the creation of a fair and effective system of employment support. It is noted that the principles by which the executive bodies work form a legal category that establishes the regulatory and legal basis for controlling the activities of the executive bodies in Ukraine. These principles define the standards and rules that govern the functioning of these bodies, establishing the framework and conditions under which they must act in accordance with the law.

It was noted that the principles by which the State Employment Service works are divided into three groups: general, special and special. General principles constitute the basic principles of the functioning of most public bodies. Special principles reflect certain aspects of the activity of specific public authorities. The special principles of the State Employment Service take into account its unique mission and exclusive tasks in the field of ensuring employment of citizens. These principles determine the specificity of approaches and methods used to achieve employment goals. They take into account the individual needs of different social groups and contribute to the development and implementation of programs aimed at supporting and developing the labor market, providing citizens with opportunities for employment and professional growth

Conclusions. It was concluded that for optimal and high-quality work of the State Employment Service, a clear system of principles enshrined in legislation is necessary, which will determine its structure and methods of activity. Among the principles of organization and activity of the State Employment Service, the principle of mentoring, the principle of innovation and adaptation, and the principle of social policy are singled out as special principles of the State Employment Service.

KEY WORDS: *bodies of executive power, principles of activity of bodies of executive power, classification of principles of activity of the State Employment Service.*

REFERENCES

1. Vedernikov Yu.A. Theory of the state and law. 3rd type. processing and added. Dnipro, 2016. 480 p. (in Ukrainian).
2. Hrytsenko I.S., Melnyk R.S., Pukhtetska A.A. Administrative law of Ukraine: textbook / edited by I. S. Hrytsenko. Kyiv: Yurinkom Inter, 2015. 568 p. (in Ukrainian).
3. State construction and local self-government in Ukraine / S. G. Seryogina and others. 2nd edition processed and additional Kharkiv: Pravo, 2011. 360 p. (in Ukrainian).
4. Constitution of Ukraine: dated June 28, 1996 No. 254k/96-VR. Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine, 1996, No. 30, Art. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#> (access date: 15.06.2023) (in Ukrainian).
5. On the approval of the Regulations on the State Employment Service: Order of the Ministry of Economy, Trade and Agriculture dated 16.12.2020 No. 2663. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1305-20#Text> (date application: 15.06.2023) (in Ukrainian).

6. Pylaeva V. M. Administrative and legal principles of ensuring transparency in the activities of executive authorities in Ukraine: diss. ... candidate law Sciences: 12.00.07. Kharkiv, 2017. 245 p. (in Ukrainian).
7. Pylaeva V. M. Scientific approaches to determining the principle of transparency in the activities of executive authorities in the domestic science of administrative law. *Law and society*. 2016. No. 2. Part 2. P. 128–132. (in Ukrainian).
8. Dictionary of foreign words. URL: <https://www.jnsm.com.ua/cgibin/u/book/sis.pl?Qry=%EF%F0%E8%ED%F6%E8%EF> (access date: 15.06.2023). (in Ukrainian).
9. Starchuk O.V. Regarding the concept of the principles of law. *Journal of the Kyiv University of Law*. 2012. No. 2. P. 40–43. (in Ukrainian).
10. Fuley T.I. Modern universal principles of law and the problems of their implementation in Ukraine: autor. thesis ... candidate of legal sciences: 12.00.01. Kyiv, 2003. 24 p. (in Ukrainian).
11. Shatilo V. Principles of state power and methods of their implementation. *Bulletin of Taras Shevchenko Kyiv National University*. 2014. No. 1 (99). P. 66–70. (in Ukrainian).

The article was received by the editors 07.10.2023

The article is recommended for printing 18.11.2023